

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Конкуренијски савјет

MIŠLJENJE

po zahtjevu Javnog poduzeća Međunarodnog aerodroma „Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo, Kurta Schorka 36,
71210 Sarajevo

Sarajevo
siječanj, 2017. godine

Broj: 01-26-7-20-7 -I/16
Sarajevo, 24.01.2017. godine

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine, na temelju članka 25. stavak (1) točka f) Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09), po Zahtjevu Javnog poduzeća Međunarodni aerodrom „Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo, Kurta Schorka 36, 71210 Sarajevo od 04.08.2016. godine, na 138. (stotintridesetosmoj) sjednici održanoj dana 24.01.2017. godine, daje slijedeće

MIŠLJENJE

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Konkurencijsko vijeće) je dana 04.08.2016. godine pod brojem: 01-26-7-20-I/16 zaprimilo Zahtjev Javnog poduzeća Međunarodni aerodrom „Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo, Kurta Schorka 36, 71210 Sarajevo (u daljnjem tekstu: Podnositelj zahtjeva ili Međunarodni aerodrom Sarajevo) kojim se traži ocjena da li je tržište električne energije u Bosni i Hercegovini otvoreno za konkurenciju.

U cilju utvrđivanja stanja na tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini, Konkurencijsko vijeće je prikupilo informacije i podatke mjerodavnih institucija i to: Državne regulatorne komisije za električnu energiju u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: DERK), Regulatorne komisije za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: FERK) i Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske (u daljnjem tekstu: REERS).

DERK u svom odgovoru broj: 04-28-4-240-2/16 od 24.08.2016. godine (zaprimljen dana 29.08.2016. godine pod brojem: 01-26-7-4-I/16) navodi između ostalog slijedeće:

- Da je otvaranje tržišta električne energije provedeno sukladno Odluci DERK-a o opsegu, uvjetima i vremenskom rasporedu otvaranja tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, br. 48/06 i 77/09),
- Da status kvalificiranog kupca, odnosno slobodan izbor opskrbljivača električnom energijom mogu koristiti svi kupci uključujući i kupce iz kategorije potrošnje domaćinstava počev od 01.01.2015. godine, što je sukladno Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice („Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori“ broj 09/06),
- Da je sukladno naprijed navedenom odlukom od 01.01.2015. godine tržište električne energije u potpunosti otvoreno,
- Da su sudionici na tržištu električne energije su kupci, proizvođači, trgovci i opskrbljivači,
- Da je krajem 2015. godine ukupan broj kupaca električne energije u Bosni i Hercegovini iznosio 1.517.161,
- Da je tijekom 2015. godine 26 opskrbljivača posjedovalo licencu za opskrbu električnom energijom koja važi na teritoriju cijele Bosne i Hercegovine,
- Da je od 26 licenciranih opskrbljivača, njih 6 obavljalo isporuku električne energije krajnjim kupcima,
- Da niti jedan od opskrbljivača električne energije nije imao udjel na tržištu veći od 50,0%,
- Da se u 2016. godini broj opskrbljivača koji su aktivni na maloprodajnom tržištu se povećao, jer su kompanije HEP Trade, Proenergy i Petrol BH Oil Company preuzele opskrbu određenog broja kupaca električne energije u kategorijama ostala potrošnja i 10kV (ukupno 14 kupaca).

FERK je dostavio odgovor broj: 01-01-856-01/16 koji je zaprimljen od strane Konkurencijskog vijeća dana 29.08.2016. godine pod brojem: 01-26-7-20-5-I/16, a RERS odgovor (broj: 01-437-8/15 od 13.09.2016. godine) zaprimljen dana 19.09.2016. godine pod brojem: 01-26-7-20-6-I/16.

Pored navedenog, Konkurencijsko vijeće je prikupilo informacije i podatke od konkurenata na mjerodavnom tržištu i to: gospodarskog subjekta Mješoviti holding „Elektroprivreda Republike Srpske“ Matično preduzeće a.d. Trebinje (akt broj: 01-26-7-023-3-I/16 od dana 16.11.2016. godine i akt broj: 01-26-7-023-14-I/16 od dana 13.12.2016. godine), gospodarskog subjekta Elektroprivreda BiH (akt broj: 01-26-7-023-4-I/16 od dana 16.11.2016. godine), gospodarskog subjekta „Proenergy“ d.o.o. Mostar (akt broj: 01-26-7-023-5-I/16 od dana 16.11.2016. godine), gospodarskog subjekta „GEN-I“ d.o.o. Sarajevo (akt broj: 01-26-7-023-6-I/16 od dana 16.11.2016. godine), gospodarskog subjekta „Elektroistok 1867“ d.o.o. Banja Luka (akt broj: 01-26-7-023-7-I/16 od dana 16.11.2016. godine i akt broj: 01-26-7-023-13-I/16 od dana 13.12.2016. godine) i gospodarskog subjekta Elektroprivreda HZ HB (akt broj: 01-26-7-023-8-I/16 od dana 16.11.2016. godine).

S obzirom na navedeno, predmet analize u konkretnom slučaju je tržište električne energije na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine.

Analizom prikupljenih podataka Konkurencijsko vijeće je došlo do slijedećih zaključaka:

- Da status kvalificiranog kupca, odnosno slobodan izbor opskrbljivača električnom energijom mogu koristiti svi kupci uključujući i kupce iz kategorije potrošnje domaćinstava počev od 01.01.2015. godine, što sukladno sa Ugovorom o uspostavi Energetske zajednice („Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori“ broj 09/06),
- Da su sudionici na tržištu električne energije kupci, proizvođači, trgovci i opskrbljivači,
- Da je krajem 2015. godine ukupan broj kupaca električne energije u Bosni i Hercegovini iznosio 1.517.161,
- Da su tijekom 2015. godine 26 opskrbljivača posjedovala licencu za opskrbu električnom energijom koja važi na teritoriju cijele Bosne i Hercegovine,
- Da je od 26 licenciranih opskrbljivača, njih 6 obavljalo isporuku električne energije krajnjim kupcima,
- Da niti jedan od opskrbljivača električne energije nije imao udjel na tržištu veći od 50,0%,
- Da se u 2016. godini broj opskrbljivača koji su aktivni na maloprodajnom tržištu povećao, jer su kompanije HEP Trade, Proenergy i Petrol BH Oil Company preuzele opskrbu određenog broja kupaca električne energije u kategorijama ostala potrošnja i 10kV (ukupno 14 kupaca),
- Da su svi krajnji kupci električne energije kvalificirani kupci, što znači da imaju mogućnost slobodnog izbora opskrbljivača od kojeg će kupovati električnu energiju,
- Da na području Federacije Bosne i Hercegovine ulogu opskrbljivača električnom energijom mogu obavljati svih 16 imatelja dozvole za opskrbu električnom energijom – dozvole II reda s prostora FBiH, kao i ostalih 7 aktivnih opskrbljivača električnom energijom koji posjeduju odgovarajuću dozvolu nadležnih regulatornih tijela – RERS-a i DERK-a,
- Da vladajuću ulogu opskrbljivača električnom energijom u FBiH i dalje imaju dva javna poduzeća, Elektroprivreda HZ HB i Elektroprivreda BiH, prije svega zbog činjenice da krajnji kupci električne energije iz kategorije potrošnje domaćinstava, te mala poduzeća i komercijalni kupci (u koje ne spada javna rasvjeta) nisu odabrali opskrbljivača na tržištu,
- Da se preko 925.000 kupaca iz ovih kategorija potrošnje i dalje opskrbljuju u okviru univerzalne usluge koju kao javni opskrbljivači pružaju Elektroprivreda HZ HB i Elektroprivreda BiH, svako na području svog djelovanja, a sukladno odluci Vlade Federacije Bosne i Hercegovine o

utvrđivanju pružatelja javne/univerzalne usluge i usluge rezervnog opskrbljivača („Službene novine Federacije BiH“, broj 84/14),

- Da imatelji dozvola za opskrbu električnom energijom – dozvola II reda, prema podacima kojima raspolaže FERK nisu pokazali zainteresiranost za opskrbu ovih kategorija kupaca električne energije u trenutnim tržišnim uvjetima,
- Da su primjetni pomaci po pitanju konkurentskog djelovanja na tržištu električne energije u Federaciji BiH, te da je od početka 2016. godine do danas dvadesetak industrijskih kupaca promijenilo opskrbljivača električnom energijom te se opskrbljuju od odabranih tržišnih opskrbljivača,
- Da su kupci koji nemaju pravo na opskrbu u okviru univerzalne usluge (njih oko 6.000), odnosno kupci iz kategorije potrošnje: 110kV, 35kV, 10 kV i javne rasvjete, koji su se odlučili produljiti suradnju sa javnim elektroprivrednim poduzećima, potpisali ugovore o opskrbi električnom energijom pod tržišnim uvjetima,
- Da je važno istaći da trenutno kupci u Federaciji BiH njih oko 4%, električnu energiju nabavljaju od izabranih opskrbljivača na tržištu, oko 47% od javnih poduzeća po tržišnim uvjetima i oko 49% od javnih opskrbljivača u Federaciji BiH u okviru pružanja univerzalne usluge,
- Da se proizvodnja električne energije u Republici Srpskoj najvećim dijelom obavlja u proizvodnim postrojenjima koja su u sastavu gospodarskog subjekta Mješoviti holding „Elektroprivreda Republike Srpske“ Matično preduzeće a.d. Trebinje (u daljnjem tekstu: Elektroprivreda Republike Srpske),
- Da se električna energija proizvodi i u postrojenjima koja koriste obnovljive izvore električne energije, a koja se nalaze uglavnom u privatnom vlasništvu,
- Da su trgovci električnom energijom energetski subjekti, korisnici dozvole za obavljanje djelatnosti trgovine i opskrbe električnom energijom na teritoriju Bosne i Hercegovine koju izdaje RERS, odnosno dozvole za opskrbu drugog reda koju izdaje FERK i korisnici dozvole za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine koju izdaje DERK,
- Da su u 2015. godini trgovci obavljali kupovinu i prodaju električne energije na unutrašnjem veleprodajnom tržištu Bosne i Hercegovine, a na bazi zaključenih bilateralnih ugovora,
- Da pored trgovine na veleprodajnom tržištu, korisnici dozvole za obavljanje djelatnosti trgovine i opskrbe imaju pravo da opskrbljuju krajnje kupce na tržištu Bosne i Hercegovine, a da trenutno postoji šest korisnika dozvola za trgovinu i opskrbu na teritoriju Bosne i Hercegovine, koje su izdane od strane RERS-a,
- Da nakon donošenja Pravilnika o opskrbi kvalificiranih kupaca električnom energijom i postupku promjene opskrbljivača od prosinca 2014. godine, u Republici Srpskoj postoje tri kategorije opskrbljivača električnom energijom: javni opskrbljivač, rezervni opskrbljivač i opskrbljivač kvalificiranih kupaca,
- Da se u 2015. godini kao i prethodnih godina, djelatnost javne i rezervne opskrbe u Republici Srpskoj u potpunosti odvijala unutar gospodarskog subjekta Elektroprivreda Republike Srpske,
- Da su u dosadašnjem razdoblju dva opskrbljivača kvalificiranih kupaca, kojima je RERS izdao dozvolu za trgovinu i opskrbu, bila aktivna na maloprodajnom tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini i to: gospodarski subjekt Elektroprivreda Republike Srpske i gospodarski subjekt „Energy Financing Team“ d.o.o. Bileća,
- Da je u 2016. godini, registrirana prva promjena opskrbljivača u Republici Srpskoj i to kupac električne energije gospodarski subjekt „EFT Rudnik i Termoelektrana Stanari“ d.o.o., koji je električnu energiju za vlastite potrebe nabavljao od gospodarskog subjekta Elektroprivreda Republike Srpske, od dana 01.02.2016. godine nabavlja električnu energiju od gospodarskog subjekta „Energy Financing Team“ d.o.o. Bileća u planskoj količini od 1GWh mjesečno,

- Da je zaključno sa danom 01.11.2016. godine, 26 kupaca koje je gospodarski subjekt Elektroprivreda BiH opskrbljivao električnom energijom promijenilo opskrbljivača, jednom kupcu je odobrena promjena opskrbljivača od dana 01.11.2016. godine, te za četiri kupca od dana 01.12. 2016. godine,
- Da je gospodarski subjekt Elektroprivreda BiH do 01.11.2016. godine kroz postupak promjene opskrbljivača zaključio jedan ugovor o opskrbi električnom energijom sa kvalificiranim kupcem koji će početi sa realizacijom od dana 01.01.2017. godine,
- Da je gospodarski subjekt Elektroprivreda BiH u proteklom razdoblju potpisao 224 Aneksa ugovora o opskrbi električnom energijom sa 159 kvalificiranih kupaca,
- Da gospodarski subjekt „Proenergy“ d.o.o. Sarajevo ima zaključene ugovore o opskrbi električnom energijom sa kvalificiranim kupcima u BiH, koji se iz tehničkih razloga nisu mogli realizirati na početku, te da su sa danom 01.04.2016. godine počeli primjenjivati iste i isporučivati električnu energiju,
- Da je gospodarski subjekt „GEN-I“ d.o.o. stava da postoji legislativa prema kojoj je tržište električne energije otvoreno, ali da postoje problemi kod distribucije, jer su troškovi distribucije visoki, te da je neophodno osnivanje neovisnog distributivnog operatera kako bi opskrbljivači mogli ponuditi konkurentne cijene električne energije,
- Da su prema mišljenju gospodarskog subjekta Elektroprivreda HZ HB na tržištu električne energije ispunjen formalni uvjeti za liberalizaciju istog i uključivanje na međunarodno tržište električne energije,
- Da je Uprava gospodarskog subjekta Elektroprivreda HZ HB smanjila cijenu električne energije kupcima na 10 kV u prosjeku za 12%, a kupcima iz tarifne grupe I ostale potrošnje u prosjeku za 10%, što je dovelo do smanjenja prihoda za cca 6.000.000,00 BAM. Unatoč smanjenju cijena gospodarski subjekt Elektroprivreda HZ HB je izgubio 10 kvalificiranih kupaca koji su odabrali druge opskrbljivače,
- Da gospodarski subjekt Elektroprivreda Republike Srpske od dana 01.01.2015. godine, zaključno sa danom 23.12.2016. godine nije zaključio niti jedan novi ugovor o opskrbi kvalificiranih kupaca,
- Da je prema mišljenju gospodarskog subjekta Elektroprivreda Republike Srpske sa formalnog aspekta tržište električne energije u Republici Srpskoj otvoreno. Međutim, ključni preduvjet za suštinsko otvaranje tržišta električne energije, paritet cijena električne energije kod javnog i rezervnog opskrbljivača i cijene na veleprodajnom tržištu, nije ostvaren.

Na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine sukladno odredbama Zakona o električnoj energiji u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“ broj 66/13) i Pravilnika o opskrbi kvalificiranih kupaca električnom energijom i postupku promjene opskrbljivača („Službene novine Federacije BiH“ 89/14), od 01.01.2015. godine svi krajnji kupci električne energije su kvalificirani kupci čime ostvaruju pravo na slobodan izbor opskrbljivača po tržišno formiranoj i ugovorenoj cijeni. Krajnji kupci električne energije iz kategorije potrošnje domaćinstvo, te mala poduzeća i komercijalni kupci koji na tržištu nisu odabrali opskrbljivača imaju pravo na opskrbu električnom energijom standardne kvalitete po ekonomski opravdanim, lako i jasno usporedivim i transparentnim cijenama u okviru pružanja univerzalne usluge od javnog opskrbljivača.

Dana 11.12.2014. godine REERS je donijela Pravilnik o opskrbi kvalificiranih kupaca električnom energijom i postupku promjene opskrbljivača koji propisuje način opskrbe kupaca na tržištu električne energije na teritoriju Republike Srpske nakon 01.01.2015. godine, kada svi kupci električne energije postaju kvalificirani kupci, što znači da imaju pravo i mogućnost izbora opskrbljivača električne energije.

Konkurencijsko vijeće je analizom važećih pravnih propisa i dostavljenih podataka, ocijenilo da je stvoren formalno-pravni okvir za liberalizaciju tržišta električne energije kojim su definirani uvjeti pod kojim novi sudionici mogu ući na tržište električne energije.

Konkurencijsko vijeće na temelju naprijed navedenog, smatra da je tržište električne energije otvoreno za konkurenciju.

Ovo mišljenje je dano isključivo na temelju javno dostupnih podataka, te podataka prikupljenih od strane Državne regulatorne komisije za električnu energiju (DERK), Regulatorne komisije za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (FERK), Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske (REERS), i konkurenata na tržištu električne energije, te ukoliko dani podatci odstupaju od stvarnog činjeničnog stanja ovo mišljenje se ne može primijeniti.

Predsjednica

mr. Arijana Regoda- Dražić